

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac Ex Probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1713

Caput III. De peccatis Capitalibus in specie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42521

mortale, uti sæpius insinuatum est. 4. Si per oppositionem ad aliam virtutem vel legem accedat malitia mortalis, uti dictum est à nu. 117, & exemplum habes n. 241. Quomodo autem veniale fiat mortale ratione scandali, colligi potest ex dictis l. 2. à n. 221.

CAPUT III.

De peccatis capitalibus in specie.

DUBIUM I.

Quid sit superbia, & quale peccatum.

298. **R**esp. I. Superbia est appetitus inordinatus propriæ excellentiæ: mortalis ex genere suo, si sit consummata & perfecta, id est, si quis ita excellere appetat, ut Deo, Superioribus, eorumque legibus subjici nolit. Imperfecta tamen, quâ quis subjici non renuens iis, quibus debet, & in suo tantum affectu sese magnificat, est tantum veniale, ut docet Cajet. V. Superbia, quia sine Dei & aliorum despectu plus justo se efferre, non est gravis inordinatio: esset tamen gravis, si fieret cum notabili aliorum contemptu, complacendo in aliorum abiectione.
- Resp. II. Filix superbiæ sunt tres, 1. Est præsumptio, quæ est appetitus aggrediendi aliquid supra vires. Est communiter veniale tantum: fit tamen mortale, si damnum Deo aut proximo afferat; v. g. si præsumas jurisdictionem Ecclesiasticam, potestatem Ordinis sacri; item officium Medici, Advocati, Confessarii, &c. sine debita

debita peritia. *Less. l. 3. cap. 2. d. 3. n. 18. & supra*
l. 4. t. 3. d. 9.

1. Est ambitio, quæ est inordinatus appetitus dignitatis, & honoris non debiti, vel debito majoris; ut si ambias beneficium, vel officium, quo es indignus; vel illicito modo & medio, v. g. per simoniam. Est per se peccatum veniale, fit autem mortale, vel ratione materiz, ex qua, vel ratione medii, per quod honor quæritur, vel ratione damni, quod proximo infertur. Denique si moderatè honor appetatur ob honestum finem, erit actus magnanimitatis, ut docet *Laym.*

3. Est vana gloria, scilicet cupiditas inanis gloriæ; cujus finis est manifestatio inordinata propriæ excellentiæ, sive veræ, sive fictæ. Dicitur, *vana*, quando quæritur ex re mala, falsa aut ficta; aut quæ non est digna gloriâ, vel non tantâ, ut ex opibus, nugis, &c. aut apud eos, qui non bene de re judicent, aut sine debito fine. Est peccatum per se veniale, mortale sæpe per accidens, ut dictum de ambitione. Imò, ut contra *Angelum rectè docet Sylv. Nav. c. 17. Sc.* est tantum veniale res etiam sacras principaliter facere ob gloriam vanam, v. g. concionari.

Porro per vanam gloriam dupliciter peccatur, juxta *D. Tho. 1. 2. q. 13.*

I. Directè; idque vel per verba, estque jactantia, quæ est venialis per se, si sit de rebus bonis, v. g. jejunio, oratione, &c. etsi per accidens sæpe ratione damni, si sit falsa, fiat mortalis; ut etiam 1. si quid dicat contra gloriam Dei; ut *Ezech. 28. Deus ego sum.* 2. Si prorumpat in contumelias, v. g. non sum sicut cæteri homi-

»num, adulter, &c. ut & hic. 3. Ex fine malo. 4.
 »Si cum notabili damno proximi fiat. 5. Si de re
 »mortaliter mala; quia approbatio operis can-
 »dem cum illo speciem habet; (quæ proinde in
 »Confessione debet exprimi, saltem quando
 »cum jactantia de peccato, conjuncta fuit com-
 »placencia ejusdem; quod addo, quia si absque
 »ea fuit, Nav. Palau & Dia. p. 3. t. 4. R. 161.
 »docent contra Sauch. Lopez, Rodrig. &c. non
 »necessariò explicari. Vid. Lug. de pœn d. 16. num.
 »167.) vel per facta, quæ si vera sunt, & aliquid
 »admirationis habent, dicitur inventio novi-
 »tatum; hæc enim solet vulgus admirari, ut pe-
 »reginas vestes, opiniones, &c. mortale, si no-
 »tabiliter corrumpat juventutem, vel mores. Si
 »verò facta falsa sint, est hypocrisis; v. g. si quis
 »boni aliquid faciat, ut videatur bonus, et si non
 »sit; quæ ex se venialis est, nisi sit cum injuria, vel
 »contemptu Dei & proximi.

» II. Indirectè, in quantum quis altero non
 »vult esse minor: Quod fit quadrupliciter, 1.
 »Per intellectum; & est pertinacia, quâ quis mi-
 »nis tenaciter adhæret suæ sententiæ: quæ est
 »mortalis, si oppugnetur veritas magni mo-
 »menti; vel si sit conjuncta cum periculo tertii,
 »v. g. si Medicus cum periculo ægroti maneat in
 »sententiâ. 2. Per voluntatem, & est discordia,
 »quâ peccatur mortaliter, quando est circa bo-
 »num Dei vel proximi, in quo deberent esse
 »concordes. 3. Per verba, & est contentio; quæ
 »est mortalis, quando animo contradicendi al-
 »teraris circa veritatem pertinentem ad fidem,
 »vel salutem animæ aut corporis. 4. Per facta,
 »cum quis non vult exequi, quod debet: & est
 »inobediencia. V. Baldell. Resp.

Resp. III. His tribus superbix filiabus re-
spondet pusillanimitas; quã quis nimium sibi
diffidens detractat honores, gloriam, vel offi-
cium, quo dignus est: veniale est ex genere suo,
sit mortale, si detrectes, ad quod teneris sub
mortali. V. Less. n. 18. ay. l. 3. f. 5. Ex dictis re-
solvuntur sequentes Casus.

I. Audire laudem alterius, vel suam, dere-
mortaliter mala, peccat mortaliter, si appro-
bet, suscipiat, admiretur ut laude dignum.
Sanch. Bald. d. 29. l. 3.

II. Vituperans alium ob vindictam non sum-
ptam, aliudve grave malum vel peccatum o-
missum, v.g. fornicationem, peccat mortaliter,
quia est species jactantix, & est cum approba-
tione peccati, & occasio committendi. *ibid.*

III. Inducens in civitatem novos habitus, &
prævidens, quod suo exemplo moralem neces-
sitatem imponat aliis, ut sumptus faciant supra
vires, & postea non possint alere, quos debent,
vel creditoribus non satisfacere, peccat gravi-
ter. *Baldell. l. 6.*

IV. Exornare se nimium ex animi levitate,
vel vanitate, per se tantum est veniale, *ibid.*

V. Simulare sanctitatem cum voluntate non
habendi, mortale esse dicit *Baldell. l. 6.*

VI. Simulare improbitatem, est peccatum,
quia est mendacium, & quidem scandalosum
potestque esse mortale. Neque id fecerunt San-
cti, nisi faciendo id, quod ex se est indifferens, &
permittendo ab aliis accipi, ut signum impro-
bitatis, cum tamen nec ex natura sua, nec ex
eorum intentione esset tale.

A D D E N D A.

299. Q. 4. *Quid præterea sit hic notandum.* R. Hæc pauca: 1. Quomodo præterea peccetur per superbiam, videri potest n. 204. ad 4. 2. Ut jactantia de peccato mortali sit mortalis, debet esse de opere, quatenus fundat malitiam, nam qui se jactat tantum, non de opere ipso, sed de sua fortitudine, ingenio, artificio, dexteritate in opere ipso demonstratis, non peccat mortaliter, uti rectè *Sanch.* in Dec. l. 1. c. 3. n. 12. & *Spoer* Th. mor. p. 1. t. 1. c. 6. n. 45. 3. Si opus tuum mortaliter malum laudetur, & ideo tibi complacet, peccas mortaliter, quia approbas & complacentiam habes in objecto mortaliter malo: si autem tantum taceas, non ideo peccas, saltem mortaliter. 4. Non est turpior superbia, quam affectata humilitas, quæ tum est, quando ex humiliatione quaeritur æstimatio vel honor. Humilitas est virtus sincera, nolens videri sed esse & regi.

D U B I U M II.

Quid Avaritia.

300. R. Esp. I. Est inordinatus appetitus temporalium: Unde ex hoc, & regula supra tradita de peccato mortali, resolves sequentes Casus,

- » I. Est ipsa ex genere suo venialis.
- » II. Cùm verò ad exercet, ut ejus causâ divinas leges prævaricari non dubites, fit mortalis.
- » III. Prodigalitas, quæ opponitur avaritiæ, &

con:

confistit in defectu conservandi, & excessu ero-
gandi, est ex genere suo venialis: levior quàm
avaritia, quia minus abit à virtute liberalitatis.
Interim mortalis fit, si liberis & uxori pauperi-
em crees; si impotentem te reddas ad solvenda
debita; si profundas bona Ecclesiastica piis
causis obnoxia, *V. Less. l. 2. cap. 47. d. 8.*

Resp. II. Filia Avaritiæ sunt sequentes:

I. Obduratio cordis, (contra misericordiam)
egenis & pauperibus non compatiendo, eos ob-
jurgando, debita durè nimis exigendo, quando
creditor non est solvendo, &c. Hac aliquando
peccari potest mortaliter, quando præceptum
elemosynæ vel charitatis urget, & tamen ex
tali duritia non subvenitur. *Nav. cap. 27. Tol. l. 8.
cap. 26. V. dicta de charitate proximi.*

II. Inquietudo cordis, hoc est, vehemens &
inordinata applicatio mentis ad acquirendas
vel conservandas divitias, cum inani & vano
timore, ne non acquirantur, vel perdantur. Est
mortalis, quando retrahit à spiritualibus, vel
aliis, ad quæ ex præcepto gravi obligamur,
(v. g. auditione Missæ) vel inducit superfluum
timorem, & ex hoc diffidentiam erga Deum.
Venialis est, si sit de re bona, sed tempore vel
loco indebito; v. g. de familia, messe, vindemia,
quando quis est in templo, vel vacandum est
Deo. *S. Thom. 2. 2. q. 55. a. 6. Regin. l. 23. c. 2. q.
3. Escob.*

III. Violentia mortalis est, quando est injusta,
& circa materiam gravem.

IV. Fallacia, sive dolus in verbis, potest esse
mortalis, ratione finis vel mediolorum.

V. Fraus, five dolus in facto. Est mortalis ex genere suo, contingitque multipliciter in contractibus, tam ratione materiz (v. g. si ea vitium habet, vel non sit qualis existimatur) quam ratione pretii. Nav. manual. 6. 23. Tol. 6. 47. Es/cob.

VI Proditio, quæ est deceptio proximi contra fidem datam aut debitam, in damnum illius: mortalis est ex genere suo: Contingit ferè tripliciter, 1. Circa personas; quomodo Judas Christum, Dalila Samsonem prodidit. 2. Circa res vel immobiles, (ut si miles manifestet hosti modam capiendi arcem) vel mobiles, ut si precariam, vestem &c. cujuspiam absconditam, prædoni ostendas. 3. Circa secretum, vel sibi commissum revelando, (quod est contra fidelitatem & justitiam, si quidem promissum fuit, quia est pactum onerosum, ut docet Lug. d. 14. nu. 139. & quidem mortale, si prævidere possis inde futurum notabile aliorum damnum, vel discordiam; alias veniale) vel alienas litteras aperiendo, & legendo: Quod postremum, si fiat ideo, ut sciat secreta alterius, est curiositas; & si sit in re gravi, per se est mortale: Quod quia communiter ante apertionem nescitur, communiter esse mortale, docet Tol. cap. 45. Baldell. l. 3. d. 11. Nav. c. pen. d. 6. de poen. Mol. Laym. l. 3. t. 3. p. 1. cap. 4. (qui addit, eum, qui dolose alienas litteras aperit & legit, cum alterius injuria vel damno, crimen falsi committere) Dixi. Per se esse mortale; quia per accidens potest esse veniale, vel nullum, si legitima auctoritate, justa ex causa fiat. Unde resolvuntur Casus seqq.

I. Litteras alienas aperire & legere, sæpe non est peccatum, si probabiliter scias, scriptas esse in tuum injustum damaum; vel in injuriam tuam cedere, quam intendas avertere, quia potes tibi consulere: Sic Princeps potest aperire litteras, non tantum hostium, sed etiam aliorum, quæ tempore belli, ex locis finitimis hostium veniunt. Item ministri publici, quoties bono publico necessarium esse judicant. *Nav. manual. c. 18. Reg. l. 24. n. 60. Escob. Lug. n. 148.*

II. Communiter etiam peccatum non est, si consensus expressus habeatur ejus, à quo vel ad quem mittuntur, (neque lex specialis veter, *Lugo l. c.*) vel tacitus saltem; ut si facias sub rati habitatione, confidens rationabiliter, habitum iri ratum. Ita *Escob. ex Nav. Regim. Sc. l. c.*

III. Superior Religiosus litteras suorum subditorum, (dummodo non mittantur ad Superiorem majorem, vel talem quem statuta eximant, nec ab eo veniant) licite aperit, & legit; sive ex Religionis statuto aut consuetudine, sive ex suspitione probabili, quod mali aliquid contineant. *Vid. Escob. Peyrinum de Relig. tom. 1 q. 2. cap. 1 Dian. p. 3. t. 6. R. 55.*

IV. Nec est peccatum, si necesse sit vel expediat ad injuriam alteri imminuentem avertendam, dummodo non pius legatur, quam ad eum finem necesse est. *Lug. l. c.*

V. Qui aperit & legit, existimans non contineri res magni momenti, venialiter tantum peccat, *Lug. l. c.*

VI. Si litteras ab alio dilaceratas, & in publicum à domino abjectas, recolligas, & junctis partibus legas ex sola curiositate, peccatum veniale

»niale est: nullum autem, (per se-) si, ut ex illa
 »notitia tibi provideas; quia quod pro derelicto
 »habetur, in usum suum convertere licet. Bal-
 »dell. ex S. Anton. & Rosel. Sylv. V. emptio q. 17.
 »Lay. n. 4. Dia p. 3. t. 6. misc. R. 55. Rectè tamen
 »notat Laym. l. 6. talem ex charitate teneri non
 »manifestare secretum iis contentum, si dam-
 »num inde cuiuspiam provenire possit: imò
 »(addit) revelans ejusmodi secretum (cujus
 »notitiam etiam justè acquisivit) contra justiti-
 »am peccabit, si intell'gar audientes eà notitiã
 »usuros ad damnum injustè inferendum: V. Lay.
 »l. 6.

» Dixi I à domino projectas: quia si vel ab alio
 »projectas, (domino inscio) vel ab ipsomet casu
 »perditas fuerint, non licet legere.

» Dixi II. In locum publicum, quia si in ignem, vel
 »fornacem, v. g. projectas sint, ut comburantur,
 »peccas, si extrahas & legas. V. Lug. d. 15. n. 150.

» Dixi III. Per se; quia fieri potest, ut ea conti-
 »neantur, quorum lectio sit perniciosa.

» VII. Qui furtivè scripta alterius secreta, ipso
 »invito legit, peccat; Et 1. quidem peccato cu-
 »riositatis; etsi faciat animo discendi, & sine
 »suspensione damni. 2. Injustitiæ; quia quisque
 »habet jus secreti in suis scriptis, quæ aliis non
 »vult esse communita. Navar. cap. 15. Molin. tom.
 »5. d. 36. nu. 2. Regim. l. 24. cap. 6. nu. 19. Potest-
 »que aliquando esse mortale, si nimirum fiat
 »cum notabili damno, vel alter valde cupiat esse
 »secreta, gravissimè que sit laturus. Baldell. d. 11.
 »V. etiam Lugo l. 6.

» VIII. Quicumque secretum violat absque ju-
 »sta causa, cum alterius damno, vel qui liceret

alte-

alterius iniuste aperit, ex quo damnum alteri
sequitur, tenetur ad restitutionem. *Bon. d. 2.*
de rest. q. 1 p. 1. Trull. l. 7. cap. 10. d. 32.

Nihil occurrit hic addendum: sed circa aper-
tionem Litterarum vel prodicionem secreti, vi-
deri possunt etiam dicta l. 3. p. 2. n. 1236.

DUBIUM III.

Quid Luxuria.

Resp. I. Est appetitus inordinatus venereo
rum, quorum usus cum ex natura sua in-
stitutus sit ad conservationem generis humani,
quod est magnum bonum hominum, & exter-
num Dei, proinde qui abutitur, lædit Deum &
homines. Est mortalis ex genere suo. *Vid. supra*
l. 3. t. 4. cap. 2. & l. 5. c. 1. d. 2.

Resp. II. Filix Luxuriz, quæ eam plerumque
sequuntur, sunt octo: quatuor ex parte intelle-
ctus, & quatuor ex parte voluntatis.

1. Cæcitas mentis; cum quis adeo est addi-
ctus turpitudini, ut de cælestibus non cogitet.

2. Præcipitatio; quâ quis ex eadem causa, sine
consilio operatur.

3. Inconsideratio; quando in modo delin-
quit, inconsideratè agens, quæ statum vel per-
sonam dedecent.

4. Inconstantia; quando quis ex eodem affe-
ctu voluptatum, à piis propositis mox deficit.

5. Amor sui; talis enim homo ob voluptates,
seipsum finem suarum actionum facit, non
Deum.

» 6. Odium Dei: lascivus enim solet à rebus
» divinis abhorrere, imò ab ipso Deo tanquam
» peccatorum viadice.

» 7. Affectus præsentis sæculi: amor enim vo-
» luptatum carnalium ita animum efficit, ut sub-
» inde etiam beatitudini æternæ paratus esset re-
» nuntiare, si præsentibus frui semper permitte-
» retur.

» 8. Horror futuri sæculi; quando voluptati-
» bus immerfus, mortem inordinatè timet, & de
» ea nolens cogitare, vitam illicitis mediis pro-
» pagare studet &c.

» Priores quatuor sunt mortales, quando finis
» ultimus in creatura ponitur, vel præceptum a-
» liquod Dei graviter obligans, prætermittitur:
» Posteriores quatuor, si plenus sit voluntatis
» consensus, per se sunt mortales; ex indelibera-
» tione, vel alia actuum imperfectione, sæpe ve-
» niales. Vid. Esrob. & Baldell. ll. cc.

A D D E N D A.

302. Q. 49. Quid sit præterea notandum circa luxu-
riam &c. Quæ hic addi poterant, jam dicta sunt,
partim l. 3. p. 1. à n. 888., partim hic à n. 77.

D U B I U M IV.

Quid Invidia.

303. » **R**esp. Est tristitia de alterius bono, prout il-
» lud est diminutivum propriæ excellentiæ,
» ita ut hæc directè sit contra charitatem; hæc e-
» nim gaudet de bono proximi, quod invidia de-
» structum

structum optat, vel non destructum dolet *Un-*
de resolves.

I. Est ex genere suo mortalis; & gravissima
 quidem, atque in Spiritum Sanctum, si sit de
 ipsa gratia, vel auxilio Dei.

II. Filia similiter ex genere suo mortales sunt,
 ac numerantur hæ: 1. Odium, de quo *suprà. 2.*
 Detractio, de qua in *prac. 3. 3.* Gaudium in malis
 proximi. 4. Susurratio, quæ est oblocutio mala
 de proximo, ad tollendam amicitiam ipsius
 cum aliis; quam proinde susurro restituere te-
 netur, & iterum reconciliare, non secus ac de-
 tractor famam. *V. in prac. 8.*

III. Si tristitia sit de bono alterius, in quan-
 tum ex eo tibi vel aliis times nocumentum
 (v. g. inimicus tuus est sivectus ad officium, ut
 tibi facilius possit nocere,) non est invidia, sed
 timor, qui per se non est peccatum, nisi sit inor-
 dinatus *Lay. l. 3. c. 3. cap. 10.*

IV. Si tristitia sit ex eo, quod nobis desit bo-
 num, quod alter habet, ita tamen, ut illud al-
 teri non discupiamus, non est invidia, sed æmu-
 latio seu zelus: qui si est circa bonum hone-
 stum, est laudabilis; si autem circa temporalis,
 interdum est veniale; aut si bonum dolenti sit
 improporionatum, quale esset, si rusticus do-
 leret se non esse Regem. *Lay. n. 2.*

V. Si tristitia est ex bono alterius, in quantum
 ille est indignus, non est invidia, sed indigna-
 tio; quæ non est peccatum: erit tamen, & qui-
 dem mortale, si vel Dei providentiam arguat,
 (estque blasphemia) vel si ita afficiat, ut ducat
 homines ad malum imitandum. *Caj. Lay. l. 6.*

VI.

» VI. Si doleas, quod alter tibi æqualis, vel
 » non multum inæqualis, in excellentia crescat,
 » ita ut te fiat superior, & ipsum incrementum
 » excellentiæ apprehendas, ut tibi malum, est
 » propriè dicta invidia: invidus enim dicitur,
 » quod non sit videns, quia bona alterius sine
 » tristitia videre non potest, Baldel. d. 29. l. 3.
 » Et sic peccare solent, 1. Ambitiosi, & qui ex re
 » aliqua quærunt gloriam, quam cum in eo po-
 » nant, ut in illa re sint soli ac singulares, dolent
 » & tristantur, si alii accedant. 2. Pusillanimes,
 » quibus cum omnia videantur magna, quovis
 » bono alterius putant minui suum; sic mulieres
 » v. g. facile apprehendunt, ac dolent, se superari
 » bono alterius, v. g. formositate. 3. Senes res-
 » ctu juvenum, & quicumque aliquid difficulter
 » obtinuerunt, quod alii facile consequuntur.
 » Bald. loc. cit.

» VII. Qui in adversis suis, vel ob aliorum
 » prosperitatem, optat se non fuisse natum, vel
 » se brutum animal factum fuisse, vel diem esse
 » maledictum, quo natus est vel alterum primò
 » vidit, aut conjugem accepit; si tantum inten-
 » dat maledicere irrationali creaturæ, v. g. diei
 » (sive sit nativitaris, sive conjugii) qui tot mala
 » culpæ vel pœnæ protulit, videtur esse tantum
 » veniale, (aliquando etiam nullum, ut Jabi) si
 » autem deliberatè intendat optare malum ho-
 » mini, sive sibi, sive alteri, illo die natis, vel
 » conjugatis, mortale est. Escob. & Marchant. man.
 » 6. 3.

A D D E N D A.

304. Q. 50. Quid circa invidiam sit præterea notandum.
 R. Seqq. §. 1.

§. 1. *Tamb.* in Decal. l. 5. c. 1. §. 3. n. 37. dicit non esse invidiam nec peccatum, si quis tristetur de bono alterius, in quantum verè est imminutivum propriæ excellentiæ, quis potest de hac imminutione tristari, ergo & de ejus causa, sic enim tristatur de bono proximi, non per se, sed tantum per accidens, prout est malum suum. Doctrina illa in praxi est difficilis, nisi supponatur motivum doloris & objectum displicentiæ esse solum suum malum: unde sicuti non licet tristari de vita alterius ob emolumentum temporale, nec gaudere de morte parentis propter hæreditatem, uti constat ex damnatione prop. 13. & 15. facta ab Innocent. XI. quamvis licitè desideres emolumentum tuum & hæreditatem, ita & hîc.

§. 2. *Burgh.* c. 1. c. 88. rectè dicit, si mercator 305. doleat homines non emere potius apud se quàm apud alium, esse æmulationem licitam; si autem doleat, quia hoc est bonum alteri, & ipse ideo negligitur, est invidia; sed putant *Lorca* & *Burgh.* esse tantum venialem, quia non absolutè dolet de bono proximi, nec hoc videtur ita graviter opponi Charitati, nisi ex illo affectu moveatur ad removendum illud bonum proximi.

§. 3. Naturalis partus invidiæ est detractio, 306. de qua dictum est l. 3. p. 2. à n. 1190. Committitur autem etiam his aut similibus verbis, *nolo detrudere, nihil mali ipsi voveo &c. hoc doleo, quòd sit talis vel talis &c. quàm dolendum est, quòd ille homo hoc faciat, &c.* Hæc omnia proficiscuntur ex corde invido vel inimico, & re ipsa lædunt alienam famam: & licet fortè nihil in particulari dicatur, tamen si ostendatur ejusmodi displicentiæ circa alte-

alterum, semper hæret animo auditoris aliquid
malæ existimationis infixum.

De odio, videri possunt dicta l. 2. à n. 182.

DUBIUM V.

De Gula.

ARTICULUS I.

Quid sit Gula.

307. **R**esp. Ea est inordinatus appetitus cibi &
potus: opponiturque abstinentiæ, & com-
mittitur 5. modis, 1. Si edas ante tempus. 2.
Si nimis exquisita. 3. Si plus iusto. 4. Si voraci-
ter. 5. Si nimis exquisitè præparata. *Lay. l. 3. f.*
4. n. 2. Unde resol.
- I. Gula ex genere suo est peccatum tantum
veniale; quia nullus horum modorum repu-
gnat præcisè charitati Dei, vel proximi.
- II. Hinc probabile est, quod docet *Nav. Tol.*
& non repugnat *Lay.*, secluso scandalo &
aliis, veniale tantum esse usque ad vomitum se-
cibo & potu implere; idque etiam, si quis vo-
mat, ut iteratò possit bibere: quod tamen *Sa V.*
Comedere, alique multi, putant mortale. *V. Balde.*
Escob. t. 2. E. 2. c. 5.
- III. Vix dubium est, licere esu aut potu, ali-
terve creare vomitum, si is salubris esse iudi-
cetur.
- IV. Mortalis interim censetur crapula ex ac-
cidente, & nimia inordinatione, in his casibus,

1. Si quis gulæ causâ violet jejunia Ecclesiæ. 2. Si quis ex gula notabiliter ineptus fiat ad fun-
ctones, ad quas sub mortali tenetur. 3. Si quis
valde graviter valetudini noceat, id advertens;
secus, si leviter tantum; ut v. g. si febricitans
haustu aquæ morbum augeat. 4. Si continua
fiant comestiones & comotationes, ita ut
venter pro Deo habeatur. 5. Si quis bibat ad
perfectam ebrietatem, de qua *infra*. 6. Si quis ex
mera gula vescatur carnibus aut sanguine hu-
mano; tum quia id repugnat pietati defunctis
debitæ; tum quia est contra instinctum naturæ
abhorrentis. Excusandum autem erit, si fiat
causa medicinarum, aliâve justâ causâ, v. g. extremæ
famis in obsidione; in qua tamen sic vitam
conservare non tenetur. *Sanch. 1. mor. cap. 18.*
Less. Lay. nu. 3. Sa, Bon. Baldell. l. 3. c. 29. Sic et
iam excusant quidam lictores istos, qui ut offi-
cium suum melius administrarent, haustu san-
guinis humani se animare dicuntur, præser-
tim cum sanguis secundum multos, animatus
non fuerit. *V. Aut. cit.*

V. Ex genere quoque suo venialia sunt, quæ
sunt Gulæ dicuntur; nimirum ex parte animæ,
1. Hebetudo mentis seu stupiditas nata ex cra-
pula, v. g. ut non possit orare, &c. quæ fit mor-
talis, quando quis inordinate bibendo vel co-
medendo voluntariè, fit ineptus ad intelligen-
da vel præstanda ea, quæ ad salutem illi sunt
necessaria: vel ad quæ ex officio, aut aliâ sub-
gravi peccato tenetur. *Baldell n. 15.*

2. Inepta læticia, per quam intelligitur non
quævis inordinata quæ omne peccatum sequi-
tur, sed quæ movet ad cantiones obscenas,
actus

actus

actus turpes, saltus, vel choreas inhonestas, &c.
 fitque mortalis, quando est inductiva alterius
 ad consensum, vel delectationem mortalem,
 vel ad eam ordinatur. *Ibid.*

3. Multiloquium.

4. Scurrilitas, quæ ab inepta læticia, & multiloquio differt, quod illa fit in appetitu, istud in verbis: hæc in verbis & gestibus; diciturque semper aliquam inhonestatem, licet (per se, & secluso scandalo) venialem; v. g. scurrilia dicere, vel canere, ventum emittere, &c. ex levitate ad risum excitandum: mortale tamen esset, si fieret causa delectationis venereæ. *Baldell. l. c. Escoth. 2. E. 2. c. 4.*

Ex parte corporis, Immunditia, Vomitus, & Seminis effusio: Quæ ultima, si voluntaria sit, mortale est. *V. Laym. l. 3. f. 4. Less. l. 3. c. 3. Baldell. l. 3. c. 29.*

A D D E N D A.

308. Q. 51. Quid præterea notandum sit circa gulam. *R.* Præter dicta n. 204., videri potest *Gob. in Quin. t. 5. c. 23.*, ubi s. 2. comprehendit species gulæ hoc versu, præproperè, lautè, nimis ardentè, studiosè, & de eis fusè discurrit. *S. 3. subs. 2. 3. & 4.* examinat, an liceat vel sit obligatio comedendi carnes humanas in extrema necessitate, vel pro medicina. *Subs. 4.*, etiam agit de potu sanguinis humani. *Subs. 5. & 6.* agit de comestione carniùm crudarum, cereæ, cretæ &c. *Cap. 29. f. 3.* examinat, an liceat bibere sanguinem picudum, vel lixivium.

309. Q. 52. An comedere sine necessitate pertineat ad vitium gulæ. *R.* Negant *Maj. & J. Sanch.*, sed dicendum

endum est esse, uti cum S. Aug. docet S. Th. 1. 2. q. 148. a. 1. ad 2., quia est inordinatio plus cibi sumere, quam conveniat sustentationi naturæ & bonæ habitudini corporis: est tamen tantum veniale, per se loquendo.

Q. 53. An sit licitum intendere delectationem, que capitur ex cibo & potu moderato. R. S. 1. Maj. J. Sanch. Bass. & alii cum Moya t. 1. tr. 6. d. 2. q. 3. affirmant velut probabile, quia talis delectatio, secundum dicta l. 3. p. 1. n. 894., non est de se mala, unde si absit immoderatio, non videtur tali actui plus malitiæ inesse, quam si quis se recreet audiendo musicam, spectando florem, odorando rosam, in quibus nihil videtur esse malitiæ, ergo licitum erit talem delectationem directe intendere: supponunt autem hi auctores cum S. Bonav. Scoto & ejus schola, Vasq. Arr. Ovied. Avers. Gob. in Quin. t. 5. c. 1. à n. 106. aliisque plurimis, posse dari actus humanos in individuo indifferentes; quos alii plures admittunt saltem per accidens dari posse ratione ignorantiz invincibilis vel inadvertentiæ, cum major pars hominum ignoret, aut, quando operandum est, non cogitet de obligatione referendi omnes actiones suas ad finem honestum. Ex eodem fundamento docent multi, quos refert Moya à n. 17., conjugii licitum esse intendere copulam propter delectationem. E contra damnatio hujus 8. prop., facta ab Inn. XI. reddit opinionem illam difficilem, Comedere & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui. Pro explicatione sit,

311. §. 2. Satietas potest duo significare, vel comestionem talem, quâ satisfiat fami; vel talem, quæ fiat in majore quantitate, quàm requirat sustentatio naturæ: si sumatur primò modo, comedere ad satietatem nullum est peccatum; si secundo, est peccatum, uti ex SS. *Aug. Greg. J. sid. & Th. probat Carden. in 2. crisi d. 7. n. 26.*, quia in hoc est aliqua immoderatio.

312. §. 3. Si quis voluptatem de se indifferentem, quæ capitur ex cibo vel potu, referat ad honestum finem, nullo modo peccat, uti cum *S. Aug. tenent Palav. & Gob. n. 97.*, unde si quis comedat cibum necessarium propter voluptatem, referendo hanc voluptatem ad comestionem & utilem digestionem, sicuti revera à natura refertur ad eam, ideo enim voluit Deus esse voluptatem in cibo, ut sum comedamus & nutriamur, sicque referamus ad sustentationem vitæ; in hoc nihil est peccati, sed omnino ordinatè agimus, secundùm finem à natura & Deo intentum: neque verum est, quòd tum comedamus propter solam voluptatem aut propter voluptatem tanquam finem ultimum, sed comedimus propter voluptatem subordinatam alteri fini honesto, nempe sustentationi vitæ, *Carden. n. 12.*

313. §. 4. Qui comedit vel bibit propter solam voluptatem, saltem venialiter peccat, quia agit contra finem & ordinem à natura & Deo intentum in esu ac potu, qui est sustentatio vitæ: ille autem tantùm censetur comedere vel bibere propter solam voluptatem, qui bibit vel comedit, quia in hoc est voluptas seu delectatio gustûs, ibi sistendo, quod potissimum facit ille, qui comedit vel bibit aliquid superfluum, non necessa-

necessarium, nec utile ad sustentationem vitæ, nam si sit utile ad sustentationem, tum saltem virtualiter assumitur, non propter solam voluptatem, sed etiam propter sustentationem vitæ, nisi sumens expressè aliter intenderet, Carden. n. 29.

§. 5. Audire musicam, videre flores, olfacere rosam aut alia sensuum oblectamenta quærere propter solam voluptatem, est veniale, quia Regula omnium delectabilium in hac vita, secundum S. Th. 2. 2. q. 141. a. 6., est necessitas aliqua hujus vitæ, vel utilitas, vel convenientia, ergo si tales actus delectationis quærantur vel habeantur sistendo in tali delectatione, agitur contra ordinem rectæ rationis & naturæ: tum autem non sisto in delectatione, si bibam, ut reficiam naturam; si audiam musicam ad pellendam tristitiam; si olfaciam aromata ad confortandum caput; si inspiciam colores ad habendam scientiam experimentalem rerum coloratarum, aut si similia delectabilia assumam ad honestam recreationem naturæ fessæ laboribus &c., tum enim nihil peccatur, quia ordinantur ad conveniens esse vitæ, sicque non assumuntur ob solam voluptatem.

§. 6. Quando dicitur, quod appetitus naturalis licitè possit actibus suis frui, sensus est, quod licitè possit gaudere de delectatione procedente ex suis actibus tanquam de fine obrento, adeoque quod possit gaudere propter solam voluptatem seu sistendo in delectatione, nam *Tò frui* dicitur respectu finis obrenti; è contrà *uti re*, dicitur respectu mediorum assumptorum ad finem, ideoque Seneca l. de vita beata c. 10. agens cum quodam

dam Epicuri discipulo ait, *tu voluptate fruere, cogitor: simili modo loquitur S. Th. 1. 2. q. 88. a. 1. ad 3.*, ubi explicans S. Aug. eadem locutione utentem ait, *qui peccat venialiter, inhaeret bono temporali, non ut fruens, quia non constituit in eo finem, sed ut utens, referens in Deum, non actu, sed habitu: Ex quo sequitur, quod appetitus naturalis non possit licite frui suis actibus, posse tamen eis uti, id est, posse moderatam delectationem de se indifferentem percipere, dummodo referat ad alium finem honestum.*

316. §. 7. Haec tenus dicta valent etiam de actu copulae inter conjuges, hinc Inn. XI. damnat hanc prop. 9., *Opus Conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa ac defectu veniali: de qua propositione plura dicentur l. 6. p. 3. quando de Matrimonio. Ex his dictis,*

317. Colligitur, Sententiam S. Th. 1. 2. q. 18. a. 9. Suar. Bellarm. Fill. Laym. Rayn. Palav. Haun. & aliorum ferè innumerorum, quod non deatur actus humani in individuo indifferentes, videri conformiorem damnationi propositionum, adeoque si actus aliquis fiat modo humano, id est, cum advertentia & reflexione ad fines honestos vel inhonestos, esse obligationem illum referendi ad aliquem finem honestum: & sic saltem mediatè ad finem ultimum & Deum ipsum, qui est prima regula omnis honesti. Conf. nam si quis aliquid faciat intendendo laudem suam & sistendo in illa, peccat venialiter per vanam gloriam vel superbiam, quamvis laus sit bonum honestius quàm delectatio cibi vel sensuum, ergo multò magis si intendat aliquam delectationem sensuum, sistendo in illa. Atque ex his me-

sius
obli
Vid
17
esse,
nam
pr
nes
gent
testq
que

D
quid
surus
num
& om
placi
ipso
prim
In
ras d
mnis
nibu
mo
es in
es p
finu
infin
nore

sius intelliguntur illa, quæ diximus à n. 108. de obligatione referendi omnes actiones in Deum. Vide etiam dicta l. 2. n. 132. Ex hinc dictis,

Inferes, Non tantum utile, sed necessarium esse, suis operibus præfigere intentionem bonam, præsertim manè: est tamen renovanda per diem, alioqui desinet, nec influet in actiones disparatas, maxime si per culpas aut negligentias etiam tantum veniales dissipetur: potestque formari hoc vel simili modo pro cuiusque devotione & affectu:

Formula Intentionis Matutinæ.

DEUS, primum principium & finis ultimus rerum omnium, ecce opera hujus diei, & quidquid unquam alias facturus sum vel passurus, in unione omnium actionum & passionum Christi filii tui, Beatissimæ Virginis Mariæ & omnium SS. tuorum, in unione omnis beneplaciti tui, ac præcipue illius, quod in te de te ipso habes, offero Divinæ Majestati tuæ, imprimis,

In agnitionem supremi tui in omnes creaturas dominii & potestatis: in suppletionem omnis laudis & gloriæ, quæ tibi negatur à dæmonibus, damnatis, & peccatoribus: ex sincerissimo desiderio, ut agnoscaris ab omnibus, sicuti es in te Deus infinite perfectus; ut amaris, sicuti es propter infinitam bonitatem tuam amabilissimus; ut colaris & honoreris, sicuti es propter infinitam tuam excellentiam omni cultu & honore dignissimus.

S 3

Offero

Offero etiam in gratiarum actionem pro omnibus in me, in creaturas omnes, ac præcipuè in electos, collatis beneficiis; quia nos creati ex nihilo, acerbissimâ passione redemisti, sanctificasti per gratiam, adduxisti ad veram fidem & hucusque conservas; hisque omnibus vis æternam gloriam superaddere.

Etiam offero in satisfactionem pro omnibus peccatis & negligentis meis: in refrigerium animarum in purgatorio, præsertim illius (*designa aliquam*) ut in cælum admittatur citius videat, amet, laudet & pro me intercedat.

Denique offero ad impetrandum propinquis, amicis, benefactoribus, uti & malefactoribus, incolumitatem; peccatoribus veniam & emendationem; mihi virtutes maximè necessarias, robur ad superanda vitia & tentationes mihi maximè periculosas, gratiam in fine vitæ & beatam mortem.

Quodcumque facio aut faciam, mi Deus, ideo esse volo, quia tibi placet à me fieri, qui propterea dignissimus es, cujus voluntas semper fiat: volo, ut ex hac intentione & purissimo tui amore omnes totius vitæ meæ actiones procedant secundum tuum Sanctissimum beneplacitum: tu dirige & dispone de me, per me, circa me, sicuti scis & vis, pro tempore & æternitate. Amen.

Vitiatur hæc intentio, 1. Si simul intendas sensualitatem & commoditatē tuam. 2. Si quaeras per tuum opus placere hominibus; gaudeas te ideo æstimari, amari, laudari, ideoque optes illud resciri vel videri. 3. Si sciens Dei gloriam magis vel æquè promoveri per opus occultum aut

aut vilius, tamen malis facere publicum aut honoratum. 4. Si cum perturbatione, anxietate aut impatientia quæras aliquid agere, conquereudo & turbando teipsum vel alios, si differatur vel non permittatur. 5. Si turberis, quando aliquid non succedit tibi gloriose. 6. Si ideo facias, ut te non redarguat conscientia; ut quietus sis & interiore pace fruaris; ut tibi ipsi satisfacias, ut tibi ipsi vel aliis non videaris malus. 7. Nec ipsum gaudium & consolatio in actione bona est certum signum puræ intentionis, sæpe enim illa interna solatia amantur propter se & non propter Deum, quod tum est, si tamdiu duret dilectio, quamdiu durat dulcedo. *Richardus in Cant. c. 6.*

ARTICULUS II.

Quid sit Ebrietas.

Resp. Malitia ebrietatis plenæ & perfectæ, in eo consistit, quod quis sine justa & gravi causa, tantum ob voluptatem, aut ingluviem, sciens, volens privet se usu rationis; non simpliciter, id quod fit in somno, modo naturali instituto ab auctore naturæ, ad virium & imaginis Dei conservationem; sed violenter, & modo innaturali, rationem perturbando, & Dei imaginem deturpando, in modum amens, bruti, ac simul insuper privando se proximâ potestate utendi ratione, ad omnem subitam necessitatem. Ita docent commun. Doct.

Unde resolves,

I. Perfecta ebrietas, quâ prædicto modo ratio

»tio planè sopitur, est ex genere suo mortale,
 »quia censetur Deo injurium, ejus imaginem sic
 »deturpare. Est communis Doct.

» II. Non est peccatum, inebriare se ex præscri-
 »pto Medicorum, si aliter sanitas recuperari non
 »possit. *Sylv. Cajet. Laym.*

» III. Nec item est peccatum, si quis cogatur
 »intento ense. *V. Less. l. 4. c. 3. d. 4. n. 37. Azor, Re-
 »gin. Baldel.*

» IV. Mortale est, alium inebriare velle, vel
 »provocare ad æquales haustus, cum intentione
 »inebriandi, aut advertentia secutura ebrietatis
 »in se aliove. *Less. l. c.*

» V. Si justa causa est, ut v. g. si grande malum
 »non possit aliter impediri, nisi aucter inebrie-
 »tur, licet eum inducere ad ebrietatem, quæ sal-
 »tem ipsi non sit voluntaria, ut scilicet præter
 »intentionem, ideoque inculpabiliter inebrie-
 »tur, v. g. viam fortissimum, aut medicatum
 »propinando, cujus vi ignoratâ decipiatur. Unde
 »sic posses inebriare eos, qui alioqui essent pro-
 »dituri urbem, vel te abducturi. *Less. l. c. & Santh.
 »l. 2. de Mat d. 11. An verò hoc casu liceat indu-
 »cere ad ebrietatem ipsi voluntariam, dubium
 »est, Less. n. 32. affirmat, quia, inquit, licet sua-
 »dere & inducere ad minus malum, ut impedia-
 »tur majus. Lay. l. 3. s. 4. nu. 6. rectius negat, quia
 »nulla casu licet inducere ad peccatum.*

» VI. Si quis non prævidit periculum ebrieta-
 »tis, & sic vino captus est, aut in auram exiens,
 »vento turbatus est, nec hoc prævidit, vacat cul-
 »pâ: Unde multi excusantur, qui prudenter sæpe
 »judicant, adhuc se haustulum facere posse sine

noxâ:

noxa: desinent tamen prudenter id iudicare, si
contrariam de se experientiam habeant. »

VII. Si quis post potum discernere adhuc
possit inter bonum & malum, licet non nihil
phantasia turbata sit, aut sequatur vomitus,
lingua titubet, pedes vacillent, oculi cernant
duplicita, vel domus gyrari videatur, nondum
plena est ebrietas, ideoque tantum peccatum
veniale, quamvis ex gravioribus, si deliberate
fit commissum. *Vid. Laym. loc. cit.* »

VIII. Plena ebrietas notatur ex his signis,
quæ dat *Less. num. 30. & Regin. 1.* Si quis non
meminerit dictorum, factorum, quomodo vel
quando domum deductus. 1. Si commisit ea,
quæ nunquam aliàs sanâ mente solet, v. g. si
præter morem turpia sit locutus, turbarit do-
mum, uxorem verberaverit, &c. »

IX. Mala in ebrietate commissa, si prævisa
non sunt, aut sit adhibita cautio, culpâ vacant. »

A D D E N D A.

Q. 54. Quid circa ebrietatem & potationes sit 319.
præterea addendum. *R. Seqq.*

§. 1. Ebrietas quandoque sumitur latè & qua-
si materialiter, tumque definitur, *excessus in potu,*
sine justa causa factus, usque ad privationem rationis:
quandoque strictè & formaliter, prout opponi-
tur sobrietati, sicque definitur, *excessus in potu,*
voluptatis causâ factus usque ad privationem rationis:
hinc AA. communissimè in descriptione ebrie-
tatis meminerunt *concupiscentiæ, delectationis, vo-*
luptatis è potu, uti habent *S. Th. 1. 2. q. 88. a. 5.*
ad 5. & 2. 2. q. 150. a. 1. & 2. O. Cajet. ibid. Alen-
sis p. 2. q. 160. memb. 2. Bann. 2. 2. q. 64. a. 7. d.

5. *Salmer. T. 12. tr. 12. sub med. Azor p. 1. l. 7. c. 22. q. 5. Valent. T. 3. d. 9. q. 3. p. 2. Less. l. 4. c. 3. n. 13. & 37 Laym. l. 3. f. 4. n. 5. Manig. p. 2. c. 7. Pasq. in moral. q. 386. Villal. T. 1. tr. 40. diff. 6. Fagund. de 4. prae. Eccl. l. 1. c. 1. n. 11. Fill. t. 30. n. 12. Dicast. de just. l. 1. d. 3. n. 104. Castrop. t. 7. d. 3. p. 5. Mastrius in mor. d. 15. n. 147. Stoz l. 1. p. 3. n. 519. Bosco de Poen. d. 7. f. 10. n. 344. Bass. V. Gula. n. 5. San-gall. T. 5. tr. 5. f. 3. q. 2. Sporer in Decal. t. 1. c. 7. f. 2. n. 69. Tabern. p. 2. t. 1. c. 3. Gob. in Quin. t. 5. c. 5. f. 2. n. 9. Busenb. supra, Reiff. t. 3. d. 3. q. 6. n. 45. Neuff. d. 24. n. 101. Ratio autem est, quia sicuti ad sobrietatem spectat moderari concupiscentiam potus & delectationem ex illo, ita ad ebrietatem sobrietati oppositam moveri concupiscentiam nimita & delectatione potus. Cum hoc tamen fiat, quod ebrietas etiam illa, quae fit non ex causa voluptatis sed ex alia causa non iusta, v. g. ad alios recreandos, ad vincendum per aequales haustus &c., etiam sit mortalis. Et rationes, quibus probatur ebrietatem etiam unicam esse peccatum mortale, videri possunt apud Gobat c. 6. n. 18. In quo autem praesise ejus malitia consistat, examinat fuse à n. 26. & 36.*

320. §. 1. Inebriare se formaliter, id est, voluptatis causam, ita est malum, ut nunquam sit licitum; nullus enim potest esse casus, in quo voluptas illa tanti fiat, ut propter illam fas sit exturbare rationem, Gob. c. 18. n. 2., dicens etiam c. 6. n. 52., si quis ex sola voluptate sibi conciliaret violentum lethargum seu talem somnum, qui non posset citius depelli quam ebrietas, eum similiter peccaturum mortaliter: Vide tamen dicenda n. 326. §. 3.

§. 3. Licere se inebriare ex præscripto Medi- 321.
 ci ad recuperandam sanitatem, si desit aliud me-
 dium, docent AA. n. 319. citati; item *Silv. V.*
Ebrietas. q. 3. P. Ledysm. t. 23. c. 3. Nav. c. 23. n.
119. Tol. l. 8. c. 61. Sa V. Ebrietas. n. 4. Armil. V.
Ebrietas. n. 5. Tann. 2. 2. d. 3. q. 4. d. 3. n. 153. Di-
an. p. 6. t. 7. R. 44. Bonac. T. 2. d. ult. q. 1. p. 1.
prop. 1. n. 3. Naldus V. Ebrietas. n. 2. Jac. March.
in Pastor. p. 2. c. 4 q. 5. Alv. 1. 2. d. 147. n. 4. Re-
gin. l. 22. c. ult. n. 55. Rayn. de virt. & vitiis l. 6.
f. 2. c. 6. n. 113. Baldell. l. 3. d. 30. n. 23. Steph. t.
1. d. 5. n. 76. Loth. t. 18. a 8. Jo. Poncius d. 22. q.
12. n. 103. Illf. t. 4. d. 1. n. 54. aliique plurimi
 cum *Vind. Gab. ad 14. prop. n. 27.* Rationem
 dant, quia sicuti licitum est se in perpetuum pri-
 vare brachio vel pede, ut servetur totum cor-
 pus, ita multò magis ad breve tempus usu ratio-
 nis; non enim est inebriatio formalis, sed mate-
 rialis & ex justa causa: ac reipsa talis potus est
 necessarius ad conservationem vitæ, temperan-
 tia autem permittit hoc sumere, quod ad illum
 finem est necessarium, uti habet *S. Th. 2. 2. q.*
141 a. 6. Atque ex his inferunt multi licitum esse
 se inebriare, si quis mortem intenter, nisi te in-
 ebries; sed huic, & etiam priori doctrinæ repu-
 gnant alii cum *Mendo d. 13. q. 14.*, putantes e-
 brietatem esse intrinsicè malam, non aliter ac
 est pollutio, maximè cum ebrietas sit per se cau-
 sativa iræ, rixarum, cædium, blasphemiarum,
 impudicitæ &c. Et huic sententiæ quoad ulti-
 mam partem favet *S. August. serm. 232. de tem-*
pore, Etiam si ad hoc veniretur, ut tibi diceretur, aut
bibas aut morieris, melius erat, ut caro tua sobria occi-
deretur, quàm per ebrietatem anima moreretur. Putat
 quidem

quidem *Vind. Gob.* à n. 38. rationes allatas facile solvi: quod autem *Sanctum Aug.* attinet, dicunt *Less. Dicast. & Ills.*, illum loqui de casu, quo in contemptum religionis vel virtutis bibendum esset; verum *S. Aug.* id non insinuat; hinc *Gob. n. 12.* suspicatur *Sanctum Aug.* ob probabilitatem contrariæ sententiæ suadere, potius mortem esse oppetendam quàm causandam privationem rationis.

322. §. 4. Nunquam est obligatio se inebriandi, etiam pro conservanda vita, tum quia contraria opinio, quod id non liceat, est probabilis, tum quia nemo tenetur per media extraordinaria conservare vitam, *Gob.* à nu. 43. Quod si ebrietas præscriberetur tanquam medicina, & vita tua esset necessaria *Reip.*, aut si in peccato mortali esses, & semipotus non posses contritionem elicere, adhuc probabile est te non teneri, quia probabile est etiam in illis casibus non licere: Et suppositâ veritate hujus sententiæ, si quis moreretur, ne inebriaretur, putant aliqui fore Martyrem, quia moreretur pro honestate & defensione virtutis, sed cum causa Martyrii credi debeat fide divinâ, sententiâ autem illâ, quod tum non liceat se inebriare, sit incerta, difficile est defendere fore Martyrium: nihilominus *Gob. l. 5. & 6.* ex eo probabiliter putat fore Martyrium, quod actus virtutis etiam non præceptus possit esse causa Martyrii, nemo autem negabit talem agere ex virtute sobrietas: & hujus sententiæ videtur esse *S. Aug. supra*, ubi ait, qui ebrietati resistit, si cum Dei adjutorio perseverare voluerit, & pro ipso ille aliquas pertulerit tribulationes, omnia ei Dominus ad Martyrii gloriam reputabit.

§. 5. Ad morbum gravem, etiam non lethalem, curandum aut cavendum, licitam esse inebriationem, docent multi cum *Gob. à n. 15.* si aliter curari aut caveri nequeat, quia licitum est tantum cibi & potus sumere, quantum necessitas vitæ & valetudinis postulat: & hanc sententiam post *Caj. Tol.* & alios defendunt *Boudevv. p. 1. q. 6.* & alii apud *Mendo q. 14.*, sed hic multo magis contradicent *S. Aug. Angel. Tabie. Mendo & alii.* 323.

§. 6. Si alicui pes esset abscindendus, non liceret inebriatio ad avertendam sensum doloris, quia potus est institutus ad vitam & valetudinem tantum: hinc etiam non liceret inebriatio, ut alium vel in ipsum liberem tristitiâ aut melancholiâ, *Gob. à n. 18.* Licitum tamen est ob has causas bibere usque ad hilaritatem, *Gob. n. 26.* contra *Disast.* Quod si quis etiam recreationis causâ ita comodat aut bibat, ut intra duas horas commodè studere nequeat, putat *Gob. n. 29.* cum peccare, quia Regula temperantiæ plus non permittit, quam quantum satis est ad vitæ & officiorum necessitatem, at tamen non est nisi veniale. Addunt *Escob. & alii* cum *Gob. n. 34.* si casus esset, ut sitis valde vehementis non posset extinguere, nisi sumpto potu usque ad privationem rationis, id fore licitum, quia finis potus est sitim restinguere, ergo licitum est hanc potu restinguere, quamvis per accidens sequatur ebrietas: sed puto casum illum non esse moralem, cum sitis possit aliter restingui, & re ipsa potius aliquo tempore ferenda esset sitis & paulatim restinguenda, quam tali violento medio pellenda. 324.

§. 7.

325. §. 7. Nec licita est inebriatio suâ ad confer-
vandum honorem, cum enim honor non sit
propriè honorati, neque sit ita necessarius ad vi-
tam, meritò censetur esse quid minus, quàm
bonum usus rationis, *Gob. n. 7.* Neque licita est
ad evitandam gravem inimicitiam; ad vitanda
tamen verbera valde atrocia putat *Gob. n. 10.*
probabile esse, quòd liceat, sed alii meritò dubi-
tant. Vide *Vind. Gob. ad prop. 15.*

326. §. 8. *Less.* excusat Indos à mortali, qui ta-
baco se inebriant, inducendo somnum in se, ed
quòd privare se ratione per somnum non sit
peccatum: *Dicast. & Gob. c. 31.* dicunt peccare
mortaliter, quis etiam potus vini esset mortali-
ter malus, quamvis in solo somno privaret ra-
tione: Idem dicunt *Caj. & Valent.*, ed quòd u-
traque ebrietas fit ob voluptatem quæsita, &
non tantùm priver usu rationis, sicuti somnus,
sed etiam potentiâ proximâ ad usam rationis,
quod non facit somnus, nam homo à somno
excitatus potest statim uti ratione, è contrâ sic
ebrius, quamvis excitaretur à somno, non pos-
set ratione uti. Quod si somnus facilè depelli
possit, tumque adesset potentia utendi ratione,
Gob. excusat è mortali: hinc etiam omni culpâ
vacant, qui ex consilio Medicorum hauriunt
fumum, licet per breve tempus vertigine acti,
nesciant, ubi stent. Etiam docent *Less. Dicast. &*
Gob. eos peccare graviter, qui cubant super lu-
pulum, & ejus odore se privant ratione, *Ills. au-*
tem t. 4. d. 1. n. 43. putat talem inebriationem
non esse graviter prohibitam, quia caret magno
voluptatis illicio, sed ratio ista non videtur fir-
ma, nam præcipua malitia ebrietatis desumi-
tur

tur ex hoc, quod exturbetur ratio sine potentia proxima eam reducendi : & Conf., nam nemo est Dominus sed tantum administrator suae rationis, ergo qui sine sufficiente causa se privat usu & potentia ad illam, graviter agit contra naturam & Deum, sicuti graviter ageret contra jus alterius, qui eum privaret usu & potentia suae domus. Tales tamen aliter quam potu se privantes ratione non debeat confiteri se ebrios fuisse, nam non est peccatum per excessum circa voluptatem gustus, sed addere debent modum, quo id factum est, nam est inebriatio distinctae speciei: hinc etiam docet *Dicast.*, si quis se pane ex malignis granis vel herbis confecto sine causa inebriet, quod fieri potest, esse aliam speciem ebrietatem, quam quae ad potum pertinet.

§. 9. *Ang. Tann. Fagund Gob. c. 6. n. 37. uni-* 317.
 versaliter docent ebrietatem nullam esse mortalem, nisi diu privet usu & potentia rationis: hinc nemo damnatur cum mortalis, qui subita ira vel gyratione se redditur rationis impositus per *Pater & Ave*; longum tamen tempus videtur esse una hora. Si dicas, usus rationis est in supremo genere bonorum, ergo pejus est per quadrantem carere potentia utendi, quam per mensem centum aureis. R. Etiam Missa est in supremo genere bonorum spiritualium, & tamen qui non persolveret eam, ad quam se liberaliter obligasset, non peccaret graviter, uti tenent multi relati. 3. p. 2. n. 775., sunt enim multa in tali superiori genere, quae tamen in certis circumstantiis censentur absolute exigua; Vide *Gob. in Exp. t. 3. n. 489.* Nec valere semper tales comparationes, ostendit *Lugo De Just. d. 14. n. 24.* Vide etiam *Vind. Gob. ad prop. 16.*

§. 10.

328. §. 10. Qui per experientiam scit se communi-
ter inebriari, quando adit hæc aut illa consortia,
hoc vel illo modo bibit, tenetur sub mortali
cavere, nec absolvi potest, nisi hoc proponat,
ut constat ex dictis à n. 252. Similiter peccat
mortaliter, qui bibit, sciens adesse periculum
ebrietatis; ille autem scit adesse periculum, in-
quit *Gob. in Quin. t. 5. c. 8. n. 20.* citans alios, qui
bibit, probabiliter putans secururam ebrieta-
tem, vel timens & dubicans, vel suspicans secu-
ruram; unde antequam pergat, debet ex pru-
dente motivo deponere ejusmodi opinionem,
dubium aut suspicionem, alioquin non potest
dici habuisse ignorantiam vel inadvertentiam
secururæ ebrietatis. Quod si quis sciat se multum
bibendo fore ebrium, si postea in aërem exeat
aut ushatur, non autem fore, si domi quietus
maneat, hoc bibendo non peccat graviter, si
proponat non exire, & soleat servare tale pro-
positum: quod si servare non soleat, peccat gra-
viter exponendo se periculo proximo ebrieta-
tis, *Gob. n. 34.*

329. §. 11. Si quis se inebriet, non advertens ebrie-
tatis periculum, non peccat graviter, uti dictum
est à n. 16. Rectè tamen docent *S. Th. Nav. Val.*
alique communiter eum, qui sæpe fuit ebrius,
semper sufficienter advertere, vel posse & debe-
re advertere, adeoque semper peccare morta-
liter: unde qui confitetur se intra mensem se-
mel vel iterum fuisse ebrium, si sit vir intelli-
gens, meritò interrogatur, an præviderit, si au-
tem dicat intra mensem decies factum, supponi
debet semper peccasse mortaliter, *Gob. n. 27.*

§. 11. Qui nimio potu causat in se podagram, gravem capitis dolorem, nauseam stomachi ad octo vel plures dies, peccat graviter contra charitatem propriam, uti vult *Gob. c. 10. n. 15. & 20.*, imò & contra jus Dei, abutens corpore & valetudine, cujus Dominus non est sed tantum administrator & custos: & hæc à fortiori tenent *Caj. Less. Baldell. & alii*, qui dicunt nocentem sibi in naturalibus sic peccare, sicut peccaret nocens alteri, si quis autem alteri tales molestias causaret, utique peccaret mortaliter, ergo.

§. 13. Rectè docent cum communi *Dieast. Gob. c. 13. à n. 16. Burgh. c. 3. c. 99.*, cum graviter peccare, qui, quamvis non intendat, tamen ex amicitia & urbanitate, etiam secundum morem patriæ, alium invitat ad haustrum, quibus probabiliter prævidet inebriandum, quia invitat ad aliquid intrinsicè malum & mortale, quod ab altero absque mortali fieri non potest. Hinc etiam graviter peccat, qui sine rationabili causa amicum ad prandium invitat, quem scit communiter redire ebrium, quia exponit illum periculo proximo ebrietatis, *Gob. n. 50.* Conqueritur de ejusmodi incitantibus ad potum *S. Aug. serm. 231. de tempore*, ubi inter cetera hæc habet: *Certâ bibendi lege contenditur, qui poterit vincere, laudem meretur ex crimine.... O infelicitas generis humani! quàm multi inveniuntur, qui ebriosos & luxuriosos amplius, quàm oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus vel unum calicem dissimulant dare!.... Quando animalia ducuntur ad aquam, ubi saturaverunt sitim suam, etiam si supra aquam ipsam diutius teneantur, repletâ siti bibere nolunt omnino nec possunt; considerens ebriosi, se*

Tom. V.

T

non

non peiores animalibus iudicandi sint Et quod peius est, aliqui clerici, qui hoc deberent prohibere, ipsi cogunt aliquos plus bibere, quam expedit Si & alium inebriaveris, habebis hominem amicum, habebis Deum inimicum.

332. §. 14. Qui alium ad potationes adducit, si que causa est, ut negligat labores ad sustentationem suorum necessarios, aut ut non possitolvere debita, aut ut furetur, peccat, & tenetur restituere illis, qui talem injuriam patiuntur, quia est causa talium damnorum, quae ex potatione sequuntur, ad quam inducit, *Gob. c. 11.*
333. §. 15. Qui exemplo alium inducit ad ebrietatem, potest peccare graviter ratione scandali: sapienter tamen, qui solent imitari alios bibentes, sunt tales, ut licet non haberent exemplum, se inebriarent; & tum, qui praestit exemplo, non peccat peccato scandali, *Nav. Laym. Gob. n. 45.*
334. §. 16. Qui, quando potest sine incommodo, non impedit alienam ebrietatem; peccat graviter contra Charitatem: per vim tamen non est aliquis impediendus, nisi imminet extremum malum, quia vim facere spectat ad solam potestatem publicam, *Lugo. Quod si alter negato vino praevideretur, v. g. blasphematurus, permitti deberet ebrietas, utpote minus peccatum quam blasphemia, Gob. n. 54.*
335. §. 17. Qui stultum vel puerum necdum ratione utentem inebriat, per se loquendo non peccat graviter, quia jam antecederet caret usu & potentiam proximam rationis: qui tamen puerum saepius inebriaret, videretur peccare, tum quia esset nocet ejus valetudini, tum quia causat in eo habitum malum bibendi, qui utentem ratione

ne ad similes potationes inclinabit, *Caram. Gob.*
c. 13. à n. 39.

§. 18. Non est licitum alicui per pharmacum 336.
tollere appetentiam vini, si inde immineat illi
grave incommodum; alioquin videtur licere,
quia ordinariè plura bona obveniant abstinenti
quàm appetenti, *Gob. c. 30.* An autem licitum
sit dare vel sumere præservativa ebrietatis, tra-
ctat *Boudevv. pag. 109. & seqq.* Quid verò consilii
dandum sit marito, qui conqueritur uxorem su-
am esse bibulam, suggerit *Gob. c. 43. n. 48.* Et
remedia physica contra ebrietatem, affert idem
Gob. c. 51. f. 2. Moralia autem f. 3. & 4.

§. 19. Propinare in sanitatem alicujus, re ipsa 337.
apprecando sanitatem, per se loquendo, est lau-
dabile; sed velle illo potu inducere Deum ad
sanitatem alteri dandam, foret superstitio, quia
esset per actum de se indifferentem, & non spe-
ctantem ad Dei gloriam, velle movere Deum
ad aliquid faciendum: quod est superstitiosum,
Forn. Gob. c. 13. à n. 67. Bibere autem in fine hau-
stum, quem vocant benedictionem S. Joannis,
est etiam, per se loquendo, laudabile, quia fit,
vel ad significandum, quòd continuanda sit mu-
tua Charitas, quam S. Evangelista semper com-
mendabat, vel ad precandum, ut intercedens
faciat non obesse cibum & potum sumptum, si-
cuti ipse creditur sine damno venenum bibisse:
sæpe tamen est per accidens peccatum, uti si pro-
pinetur illi, qui advertitur esse in proximo peri-
culo ebrietatis, *Gob. f. 1.*

§. 20. Judex, qui inebriat reum, ut sic inducat 338.
ad fatendum crimen, multipliciter peccat, 1.
Quòd inducat ad ebrietatem: 2. Quòd crimen
eliciat

eliciat non servatâ juris formâ : hinc ex illa scientia, utpote illegitima nec juridica, illicitè procederet ad sententiam vel torturam, *Less. Laym. Gob. n. 37.*

339. §. 21. Si quis ex gravi causa faciat inebriari alterum ad elicienda secreta, quæ alter tenetur manifestare, multi dicunt non peccare, si ad materialem tantum ebrietatem inducat; si autem vult cognoscere talia, quæ alter non tenetur, posset tamen bonâ conscientiam manifestare, videtur peccare, quamvis ad materialem tantum ebrietatem inducat, quia alter est rationabiliter invitatus ad talem inebriationem & modum eliciendi secreta: si vult cognoscere ea, quæ alter bonâ conscientiam revelare non potest, multò magis peccat, *Gob. n. 35.*

340. §. 22. Quamvis ebriis non plùs credendum fit quàm fatuis vel somniantibus, *Gob. c. 19. n. 61.*, ideoque non possit Judex in eum, qui in ebrietate crimen de se edicit, nequidem specialiter inquirere, *Gob. à n. 65.*, tamen qui expertus est se in ebrietate sponte solere vera secreta prodere, admittit duplex peccatum, si se inebriet, quia hic exponit se etiam isti periculo revelandi secreta, *Gob. n. 55.* Idem est de illo, qui, dum interrogatur, prodit, si prævideat periculum, ne inebrietur, & sufficienter non præcaveat, *Gob. n. 57.*

341. §. 23. Qui reum ad mortem damnatum & rite dispositum inebriaret, eo fine, ut cruciatus & mortem non sentiret, peccaret graviter, quia hic non est finis potùs, neque est ratio sufficiens tollendi rationem tum maximè necessariam; *Tann. Dicast. Gob. c. 13. n. 38.*

§. 24.

§. 24. Injustè in custodia detentus, non peccat 342.
 inducendo custodes ad materiale ebrietatem,
 peccat tamen, si inducat ad formalem, etiam si
 adesset periculum mortis, quia est intrinsecè ma-
 lum inducere aliquem directè ad peccatum,
 quidquid contradicere videantur *Less. & Baldell;*
 Si autem justè detinetur, peccat, licèt ad mate-
 riale tantùm ebrietatem inducat, partim quia
 inducit ad aliquid de se malum, secundùm dicta
 n. 48., partim quia est causa injusta gravium ma-
 lorum, quæ parientur custodes, *Gob. n. 30.*

§. 25. Licere inebriare eum, qui decrevit ma- 343.
 lum ingens patrare, si nequeat aliâ viâ impediri,
 docent etiam plures, uti relatum est l. 2. n. 224.
 Oppositum tamen velut probabilius tenent ii-
 dem; item *Arsdek. in qq. singul. q. 11. & Burgh.*
cent. 3. cas. 68.

§. 26. Qui in ebrietate solet percutere uxo- 344.
 rem & liberos, aut damna inferre aliis, peccat
 etiam contra pietatem aut justiciam, si se ine-
 briet, teneturque compensare damna, si in ebris-
 tate inferat, cum sint satis prævisa in esusa, ne-
 que adhibeatur sufficiens præcautio, uti suppo-
 no, *Gob. c. 19. f. 1.*

§. 27. Qui castitatem amant, fugere debent 345.
 potationes immoderatas: *S. Paulus ad Eph. 5. v.*
18. ait, Nolite inebriari vino, in quo est luxuria: Et
Aristoph. apud Athen. l. 10. c. 15. rectè dixit, vi-
num, veneris las. Similiter S. Hieronym. ad c. 1. E-
pist. ad Titum, v. non vinolentum. ait, nunquam ego
castum ebrium putabo; & Epist. 22. c. 4. vinum & a-
dolescentia duplex incendium est voluptatis.

De Signis ebrietatis, optimè *Gob. c. 21. ex Ju-*
ruris & Theologis.

De pœnis jure Canonico & civili in ebriosos statutis, vide eundem Gob. c. 21. An autem is, qui in ebriitate aliquem occidit, plecti debeat pœnâ ordinariâ aut extraordinariâ, an nullâ, vide eundem c. 20. f. 2.

DUBIUM VI.

Quid sit Ira.

346. **R** Esp. Est inordinatus appetitus vindictæ: Quæ inordinatio, secundum D. Tho. dupliciter fieri potest, 1. Ex parte modi irascendi, ut v. g. si nimium interiùs exardescas, vel exercitiè per signa nimis patefacias. 2. Ex parte objecti, ut si vindictam appetas, p̄ causâ injus tam ob causam: vel si iusto majorem, v. g. optando inimico mortem, quam non est meritus; vel exequendam propriâ auctoritate; vel denique licet vindicta iusta sit, non tamen eam appetas ut iustam, sed ut satiativam animi tui malevoli. Unde resolves:
- 1. Si ordinatè appetatur vindicta, non est peccatum in se, ut cum Superiores irascuntur culpis subditorum, eosque puniunt, seu vindicant.
 - 2. Ira inordinata, primo modo antè dicto, est ex genere suo veniale: potest tamen fieri mortale ex accidente, ut si addatur blasphemia, maledictio, scandalum.
 - 3. Ira inordinata, secundo modo, est ex genere suo mortale, quia est directè contra charitatem. Baldell. l. 3. d. 21.
 - 4. De filiabus iræ, quæ partim sunt in corde, ut indignatio, & tumor mentis; partim in ore, ut clamor, blasphemia, contumelia, maledictio; partim in opere, ut rixæ, pugnæ, seditiones, vul-

nera)

vera, diversimode loquendum est, secundum regulam supra datam: Nam 1. Indignatio, quæ est inordinatus affectus ex eo, quod quis reputet se indignè à tali tractari, communiter est veniale: imò si ex justo rationis iudicio procedat, nullum est. Posset tamen esse mortale, si cresceret usque ad deliberatum odium, & contemptum personæ gravem. 2. Tumor mentis, quo quis morosè excogitat diversas vias vindictæ, iisque cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum sit, iudicandum est ex qualitate vindictæ, quæ excogitatur. V. Tol. l. 8. c. 58. 3. Clamor, cum iratus excolit vocem, multa inordinate & confuse effundens, est veniale communiter, nisi aliud addatur. 4. Blasphemia est mortale, de qua supra l. 3. t. 2. c. 7. 5. Contumelia, quâ quis proximo malum aliquod obicit, cum intentione illum inhonorandi, est ex genere suo mortale.

Dixi, animo inhonorandi, quia animo corrigendi, humiliandi, aliâve ratione, potest Superior verbum aliquod aliàs contumeliosum objicere; quomodo Christus vocavit Apostolos stultos; & Apostolus Galatas insensatos: In quo tamen peccari potest, si modus debitæ correctionis excedatur, vel subditus gravius dehonoretur, quàm per delictum meruit. V. Baldell d. 34. n. 16. Item, ut docet Cajet., potest contumelia esse venialis tantùm, si sit parva tantùm; vel si sit tantùm materialis, sine intentione dehonorendi, modò non sequatur læsio notabilis honoris proximi: Et sic excusantur, saltem à mortali, multi parentes, dum filios vocant asinos, &c. Item mulieres, pueri, & infimæ sortis homines, convitiis se onerantes: quia cum fides iis non ha-

beatur, non læditur graviter honor. V. Bon. 2. 3.
 q. 2. p. 5. Denique si joci causâ, & per conveni-
 entem recreationem, leves defectus objician-
 tur, urbanitas est, secundùm D. Thom. 2. 2. q.
 72. a. 2., dummodo alter non contristetur, nec
 ad iram moveatur.

V. Contumelia etiam fit facto, tum indire-
 ctè, ut si imaginem, vel literas alterius con-
 culces, comburas; tum directè, ut si virum ho-
 nestum fuste cædas, ad januam ejus cornua &c.
 apponas; vel repræsentes aliquid, quod hono-
 rem alterius lædat. Huc spectat subsannatio,
 illusio, & derisio, quando fit signis, ut nasoru-
 gato, labiis extensis &c. intendendo proximi
 confusionem; quæ si sit gravis, vel saltim pro-
 ximus eâ graviter contristetur, mortalia sunt,
 Bon. Mol. Baldell. l. 3. d. 3. Sc. ex S. Thom. Circa
 quæ Nota, Quod qui per contumeliam læsit al-
 terius honorem, teneatur hunc restituere, et-
 iam si fama non sit læsa: Hoc autem fieri potest,
 vel per honorificam & amicam salutationem,
 vel invitationem ad mensam, vel petitionem
 veniæ, (etiam subinde flexis genibus, & coram
 testibus) prout læsio fuit gravis. Lugo de pen. d.
 15. nu. 53. Adde, quod contumeliæ mortalis
 qualitatem in Confessione explicare, non sit
 necessarium, ut contra Fill. Sc. docet Azor, Sa,
 Molin. Lug. d. 16. n. 269.

VI. Maledictio, quæ quis optat, vel impreca-
 tur alteri malum, sub ratione mali, est ex genere
 suo mortale.

VII. Rixæ, si modum non excedant, uti & le-
 viculæ pugnæ, veniales sunt: secus, si progredi-
 antur ad seditiones, vulnere, cædes: Suntque
 hæc

hæc communiter peccata ex parte incipientis
 rixam; alter enim potest se defendere, cum mo-
 deramine inculpatæ tutelæ.

DUBIUM VII.

Quid sit Acedia.

Resp. Acedia, sive animi tædium, potest ex D.
 Thom. 2. 2. q. 35. a. 2. dupliciter usurari,
 1. Generaliter, pro omni animi remissione in
 exercitio virtutum, eò quòd labor aliquis sit ad-
 junctus. 2. Particulariter, pro tristitia & tædio
 de divina amicitia, eò quòd per virtutum exer-
 citia laboriosa servari debeat, & sic amicitiam
 illam non curet. Unde resolvuntur:

I. Acedia accepta primo modo, tum demum
 est peccatum mortale, cum ideo committitur
 opus vitium sub mortali.

II. Acedia accepta secundo modo, ex se est
 mortale, quia repugnat charitati Dei.

Ex quo de filiabus Acediæ quòque facile ju-
 dicari potest; quæ sunt sequentes:

I. Malitia, quæ quia odio habet bona spiritua-
 lia, & vellet ea non esse; aut quæ ipsum peccatet
 benefecisse, vel implevisse id, quod tenebatur;
 aut quæ contemnit Dei beneficium, v. g. deside-
 rando non fuisse natum, aut agnovisse Chri-
 stum &c. Est autem ex genere suo mortale.

II. Pusillanimitas, & desperatio de salute,
 quæ mortale quòque est.

III. Rancor, quo ii sunt fastidio, qui ad spiri-
 tualia inducunt.

T 5

IV.

» IV. Torpor, cum bona fiunt non cum debito
» fervore.

» V. Evagatio mentis, quæ quis in exercitio spi-
» ritualium evagatur circa illicita; sive per cogi-
» tationem, & dicitur curiositas; sive per locu-
» tionem, & dicitur verboritas; sive per inquietu-
» dinem, & dicitur inquietudo; quæ commu-
» niter sunt venialia. V. D. Thom. q. 35. Lay. l. 1.
» c. 3. c. 9. Tol. l. 8. c. 70.

» Culpabilis autem evagatio mortalis erit,
» quando notabilis est; & attentio requiritur ad
» implendum præceptum obligans sub mortali;
» v. g. in recitandis Horis canonicis, celebranda,
» vel audienda Missa, Regim. Palaus t. 6. d. 1. p. 3.
» Trull. l. 1. c. 6. d. 1. contra Tambur. de exped. sa-
» cris. lib. 2. c. 3. ubi docet, distractum esse volu-
» tariè, & per notabile tempus inter sacrifican-
» dum extra Canonem, esse tantum veniale; li-
» cèt concedat, sub Canone, præsertim circa con-
» secrationem, esse mortale, propter gravem ir-
» reverentiam & periculum erroris.

» Dixi, ad implendum præceptum: nam in ora-
» tione vel non præcepta, vel sub obligatione
» tantum veniali, est peccatum veniale tantum. S.
» Tho Nav. Less. l. 2. c. 37. d. 11. Imò nullum, si
» non tam intendat orare, quam verba precum
» recitando, pio exercitio se occupare, quia non
» formaliter, sed materialiter tantum orat; v. g.
» cum quis manibus laborans, psalmos, aliasve
» preces recitat aut cantat, non animo orandi,
» sed cavendi cogitationes vanas, vel recreandi
» se. Sanch. conf. p. 2. l. 7. c. 2. d. 31. Trull. c. 7. d.
» 10. V. suprà l. 4. c. 2. d. 2.